

BUDAPESTI NYOMOZÓ ÜGYÉSZSÉG

1056 Budapest, Belgrád rakpart 5. · 1461 Budapest, Pf. 65.

Tel.: +361-483-2670 · BM 15-612, 15-707, 15-801

Fax: +361-483-2670 – 219. mellék · BM 15-810

Nyom.1964/2013.

HATÁROZAT

A kényszervallatás büntette és más bűncselekmények miatt Szilágyi György és dr. Apáti István feljelentése alapján indult bűnügyet a Be. 190. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján – mivel a nyomozás adatai alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése és az eljárás folytatásától sem várható eredmény –

m e g s z ű n t e t e m .

A határozatot Szilágyi György és dr. Apáti István feljelentő részére azzal küldöm meg, hogy ellene a Be. 195. §-ának (1) bekezdése alapján panasznak nincs helye.

INDOKOLÁS

Szilágyi György és dr. Apáti István feljelentést tett a Legfőbb Ügyészségen Biszku Béla ellen felbujtóként elkövetett szándékos emberölés büntette, felbujtóként elkövetett súlyos testi sértés büntette, felbujtóként elkövetett kényszervallatás büntette, felbujtóként elkövetett jogellenes fogvatartás büntette, hűtlenség büntette, illetve felségsértés a Magyar Állam területe ellen, valamint bűnpártolás büntette miatt.

A feljelentők beadványukhoz mellékeltek Horváth Attilának a RUBICON című történelmi magazin 2010/6. számában megjelent cikkét, valamint az 1956-os forradalom és szabadságharcot követő megtorlásokban kivégzett személyek listáját.

A feljelentés szerint Biszku Béla a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány tagja, és mint ilyen megbízva a belügyek vezetésével 1956. november 4-e után Kádár János egyik bizalmi emberének számított. Mint belügyminiszter közvetlenül irányította a forradalom utáni megtorlást, napi rendszerességgel kapott jelentést az ügyek állásáról, a kegyetlen büntetéseket az osztályharc éleződésével indokolta, de valójában arra törekedett, hogy kizárja 1956 megismétlődését.

A feljelentésben foglaltak szerint Biszku Béla a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottság Politikai Bizottsága részére 1957-ben előterjesztést készített „Jelentés a belső reakció elleni harc feladatairól” címmel, amelyet 1957. július 2-án mondott el.

A feljelentés szerint ebben Biszku Béla elismerte, hogy a megtorlások irányításában vezető szerepe van.

A feljelentők szerint Biszku Béla a minél súlyosabb ítéletek elérése érdekében nyomást gyakorolt az igazságügyi szervekre és az ügyészségre is.

Biszu Bélának a feljelentők álláspontja szerint közvetlen szerepe volt Nagy Imre és társai ellen folyó per alakulásában is, ő volt az, aki 1957. augusztus 27-én Moszkvában megszerezte a szovjet fél jóváhagyását – többek között a szovjet legfőbb ügyésszel és a KGB elnökhelyettesével folytatott tárgyalásain – a Nagy Imre és vádlott társai elleni per vádiratára. A feljelentők szerint az 1961-ig tartó megtorlások áldozatai közé tartozott Tóth Ilona és Mansfeld Péter is.

Álláspontjuk szerint Biszu Bélának felbujtóként közvetlen ráhatása volt arra, hogy az 1956 utáni megtorlásokban tömegeket tartottak jogellenesen fogva, illetve engedélyezte, majd szemet hunyt a kényszervallatások, súlyos testi sértések felett.

A feljelentésben kifejtettek szerint Biszu Béla állami szolgálatával, hivatalos megbízásával visszaélve külföldi kormánnyal vagy külföldi szervezettel kapcsolatot vett fel, illetve tartott fenn, és ezzel Magyarország függetlenségét, területi épségét vagy alkotmányos rendjét veszélyeztette.

A feljelentés alapján a Budapesti Nyomozó Ügyészségen Nyom. 375/2012. számon indult eljárásban (alapügy) a nyomozó ügyészség Biszu Béla ellen vádat emelt felbujtóként elkövetett, aljas indokból és célból, több ember sérelmére elkövetett emberöléssel, felbujtóként elkövetett, életveszélyt okozó testi sértés büntetének kísérletével, és 2 rendbeli felbujtóként elkövetett, aljas indokból és célból elkövetett súlyos testi sértés büntetének kísérletével megvalósított háborús büntett, valamint löszerral visszaélés büntett miatt.

Egyebekben a feljelentésben szereplő egyéb cselekmények vonatkozásában a nyomozást az ügyészség Nyom.1964/2013. számra elkülönítette.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése utáni megtorlás átfogó és teljes vizsgálata nyilvánvalóan meghaladja egy büntetőeljárás kereteit. Köztudomású tény – ahogy ezt a feljelentés is tartalmazza – hogy az 1956. október 23-a és 1956. november 11-e közötti eseményeket követő években az 1956-os eseményekkel kapcsolatosan többtízezer ember ellen indítottak büntetőeljárást, ítélték el, internálták és – a folyamatosan bővülő kutatások eredményei alapján állítható – több mint 300 embert kivégeztek.

A feljelentésben foglaltak alapján – egyéb konkrét adat hiányában – a Nagy Imre és társai elleni eljárás, a Tóth Ilona Gizella és társai elleni eljárás és a Blaski József és társai elleni eljárás – mely ügyben Mansfeld Péter vádlottként szerepelt – vonható értékelés alá.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverését követően a hatalom ún. „jogi megtorlást” alkalmazott, ennek állomásai a következőkben foglalhatóak össze:

1. 1956. november 12-én születik meg az 1956. évi 22. törvényerejű rendelet az egyes bűncselekmények tekintetében a büntetőeljárás egyszerűsítéséről. A megalkotott jogszabály alapján vádirat nélkül volt bíróság elé állítható, akit szándékos emberölés, rablás, löfegyver jogtalan használatával elkövetett bűntett miatt értek tetten. A bíróság az ügy tárgyalására nem tűzött határnapot, nem bocsátott ki idézéseket, az ügyész szóban terjesztette elő a vádat.

2. 1956. december 11-én az 1956. évi 28. majd 2 nappal később annak kiegészítése, a 32. törvényerejű rendelet vezette be a rögtönítélő bíraskodást, azaz a statáriumot. A rögtönítélő bíraskodás hatálya számos bűncselekményre kiterjedt. Valamennyi a rendeletben felsorolt bűncselekményre a bíróság a bűnösség megállapítása esetén egyúttal halálbüntetést is kiszabott, kivétel volt ez alól, ha a halálbüntetés alkalmazását a köznyugalom helyreállítása és a társadalom rendjének védelme nem tette szükségessé, vagy ha az elítélt a 20. életévét még nem töltötte be a cselekmény elkövetésekor. Ekkor 10 évtől 15 évig terjedő szabadságvesztés volt kiszabható.

A 6/1956-os kormányrendelet tartalmazta a rögtönítélő bíraskodás részletes szabályait. Az eljárás leghosszabb időtartama háromszor huszonegy óra lehetett, az eljárás a szóbeliségre és a nyilvánosság teljes kizárására épült. A tárgyaláson az ügyész szóban terjesztette elő a vádat, a bíróság ítélete ellen fellebbezésnek nem volt helye. Az elítéltet kegyelemre az eljáró bíróság ajánlhatta, ám amennyiben úgy látta, az elítélt nem jogosult a kegyelemre, a büntetést az ítélet kihirdetését követő két órán belül végre is hajtatta.

3. Az 1957. évi 4. törvényerejű rendelet foglalta magában a gyorsított büntetőeljárás szabályait. A rendelet következtében a megyei bíróságokon és a fővárosi bíróságon létrejöttek az úgynevezett külön tanácsok. Hatáskörükbe az államrend elleni szervezkedés, a lázítás, a hűtlenség, a betöréses lopás és a közlekedés szándékos veszélyeztetése tartozott. A gyorsított eljárásban elbírált bűntettek büntetése halál volt. Kivételes esetben a bíróságok életfogytiglani vagy 5-től 15 évig terjedő szabadságvesztést kiszabhattak.

4. 1957. április 6-án hatályba lépett az 1957. évi 25. törvényerejű rendelet, mely alapján felállították a Legfelsőbb Bíróság Népbíróági Tanácsát. A Tanács egy, a Legfelsőbb Bíróság elnöke által kijelölt hivatásos bíróból és négy, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa által megválasztott népbíróból állt. A Legfelsőbb Bíróság elnöke első fokon bármilyen ügyet ide utalhatott, a legfőbb ügyész itt emelhetett vádat, valamint vádirat nélkül bárkit a Legfelsőbb Bíróság Népbíróági Tanácsa elé állíthatott. Alkalmazhatók voltak a gyorsított eljárás szabályai, a Népbíróági Tanács előtt bármilyen első fokozatú bíróság által hozott ítéletet megfellebbezettek, és a vádlott javára bejelentett fellebbezés esetén is fennállt a lehetőség, hogy a bíróság a vádlottra súlyosabb, akár halálos ítéletet kiszabhat.

5. Az 1957. évi 34. törvényerejű rendelet hozta létre a megyei népbíróóságokat és a fővárosi népbíróóságot. A népbíróósági tanács egy hivatásos bíróból és két népbíróból állt. A népbíróósági tanácsok halálbüntetést, életfogytig, illetve ötől tizenöt évig terjedő börtönbüntetést szabhattak ki.

Az eljárások során a védekezéshez való jogot korlátozták. Ezen eljárások során a legsúlyosabb esetekben csak azok az ügyvédek láthatták el a vádlottak védelmét, akik szerepeltek az igazságügyi miniszter e célból összeállított jegyzékében.

Az Országgyűlés 1989 novemberében elfogadta az 1989. évi XXXVI. törvényt, mely az 1956-os népfelkeléssel összefüggő elítélések orvoslásáról szolt. E törvény 1. §-a értelmében: Az 1956. október 23. és 1963. április 4. között, a népfelkeléssel összefüggésben elkövetett politikai bűncselekmény, valamint ezzel bűnhalmazatban – a harci cselekmények során – elkövetett emberölés, rablás, közveszély okozás vagy személy elleni erőszak miatti elítélések semmisnek tekintendők. A törvény 2. §-a szerint a bíróság „semmisnek nyilváníthatja az 1. §-ban meghatározott időhatáron belül a népfelkeléssel összefüggésben méltányolható körülmények között elkövetett köztörvényes bűncselekmények miatti elítélést.” A törvény preambuluma leszögezi: az Országgyűlés e törvényt azért alkotja, mert akik az 1956-os

nemzeti tragédia során hazánk társadalmi átalakulása és függetlensége érdekében felléptek, ezért politikai megtorlás áldozatául estek.

I.

Nagy Imre és társaival szemben a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedéssel elkövetett bűntett és más bűncselekmények miatt a Legfelsőbb Bíróság dr. Vida Ferenc által vezetett népbírói tanácsa járt el. A népbírói tanács TB. NB. 003/1958-18. alszámú ítéletével Nagy Imrét halálra, dr. Donáth Ferencet 12 évi börtönre, Gimes Miklóst halálra, Tildy Zoltánt 6 évi börtönre, Maléter Pált halálra, Kopácsi Sándort életfogytiglani börtönbüntetésre, dr. Jánossi Ferencet 8 évi börtönre, Vásárhelyi Miklóst 5 évi börtönre ítélte a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés bűntette és más bűncselekmények miatt. A halál főbüntetés végrehajtását Nagy Imrén 1958. június 16. napján 05 óra 09 perckor, Maléter Pál kivégzését 05 óra 12 perckor, míg Gimes Miklós kivégzését 05 óra 14 perckor kezdték meg Budapesten.

Köztudomású továbbá, hogy a Legfelsőbb Bíróság Népbírói Tanácsának hivatkozott számú ítéletét a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának Elnökségi Tanácsa az 1989. július 6. napján kelt Eln. Tan. B. törv. 660/1989/6. számú határozatával anyagi jogi és eljárás jogi szabálysértések miatt hatályon kívül helyezte és bűncselekmény hiányában valamennyi vádlottat felmentette.

Az eljárás során beszerzett dokumentumok alapján megállapítható, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt vezető testülete – így a Központi Bizottság, melynek politikai bizottsági tagsága révén tagja volt a feljelentett Biszku Béla is – 1957. december 21-én zárt ülésen az alábbiakról döntött:

„A Központi Bizottság megtárgyalta a beszámolót egyes magyar állampolgároknak olyan törvénybe ütköző cselekményeiről, amelyeket az 1956. októberi ellenforradalmi felkeléssel összefüggésben követtek el a Magyar Népköztársaság államérdekei ellen és a Politikai Bizottság javaslata alapján a következőket határozta:

1. A Központi Bizottság tudomásul veszi, hogy a Magyar Népköztársaság igazságügyi szerveinek szabad folyást kell engedni a törvény által előírt büntető eljárás lefolytatására: Nagy Imre, Donáth Ferenc, Szilágyi József, Jánosi Ferenc, Vásárhelyi Miklós, Fazekas György, Táncos Gáspár és Haraszi Sándor állampolgárokkal szemben.
2. Törvénybe ütköző cselekményeikre eljárási kegyelmet kell biztosítani és nem kell büntető eljárást indítani: Szántó Zoltán, Lukács György, Vas Zoltán, Újhelyi Szilárd és Rajk Lászlóné állampolgárokkal szemben.
3. Szabad folyást kell engedni a büntető eljárás lefolytatására, továbbá: Tildy Zoltán, Maléter Pál, Kopácsi Sándor, Gimes Miklós, Erdős Péter és a megszökött Király Béla állampolgárokkal szemben. (...)”

Köztudomású tény, hogy a feljelentett Biszku Béla 1957. február 28. napjától 1961. szeptember 13-ig Kádár János vezette kormány belügyminisztere volt, így mint belügyminiszter a nyomozó hatóságok által folytatott eljárásokról jelentéseket kapott, kaphatott, bizonyos eljárási cselekményeket a hatályos törvények szerint jóváhagyott, jóváhagyhatott.

Mindezek ellenére olyan konkrét adatokat az eljárás során nem sikerült beszerezni, melyek kétséget kizáróan bizonyítanák, hogy a feljelentett Biszku Béla a Nagy Imre és társai ellen folyó büntetőeljárás teljes folyamatát és eredményét eljárási szabályokba ütközően koncepciósan irányította és befolyásolta volna, valamint, hogy ilyen tevékenysége folytán annak eredményeként került sor nevezettek elítélésére. Az a cselekmény, hogy a feljelentett Biszku Béla esetlegesen a Nagy Imre elleni vádiratot esetlegesen Moszkvában bemutatta, büntetőjogilag nem értékelhető.

A nyomozás során beszereztük az Országos Széchényi Könyvtár 1956-os Intézet Oral History Archívumából dr. Vida Ferenc 1989. március-áprilisában készült életútinterjúját. Ezen interjúban dr. Vida Ferenc többször kijelentette, hogy a Nagy Imre perben sem politikai részről, sem egyéb helyről eligazítást nem kért és nem kapott, őt az eljárás során semmilyen oldalról nem próbálták befolyásolni. Dr. Vida Ferenc kijelentette az interjúban, hogy meggyőződése volt, hogy Nagy Imrét el kell ítélni.

Dr. Vida Ferenc az interjúban elmondta, hogy ma is elítélné Nagy Imrét, azt azonban, hogy halálra ítélné, nem állította. Dr. Vida Ferenc kijelentette továbbá, hogy ami a perben történt, azért ő vállalja a felelősséget.

A dr. Vida Ferencel készített életútinterjúban elhangzottak az interjúalany véleményét és álláspontját jelenítik meg, melyek meghatározott pontokon nem állnak összhangban a történeti kutatások eredményeivel. Azonban az interjúban a Nagy Imre és társai ügyében elhangzottakat egyéb adatokkal a nyomozás során cáfolni nem sikerült.

Mindezek alapján kétséget kizáróan nem állapítható meg, hogy a feljelentett Biszku Béla a Nagy Imre és társai ellen indult büntetőügyben a feljelentésben szereplő bűncselekményeket elkövette volna.

II.

Az eljárás során áttekintettük a Budapest Fővárosi Levéltárának kezelésében lévő BFL. XXV. 60. e. 041/1961. jelszám alatt a Blaski József és 5 társa – köztük Mansfeld Péter – bűnügyével kapcsolatos iratanyagokat.

A Budapesti Fővárosi Bíróság Népbíróági Tanácsa a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés és egyéb bűntettek miatt Blaski József és társai ellen Nb.I. 8084/1958. számon büntetőeljárást folytatott. Ennek során a bíróság az 1958. november 21. napján kelt 5. számú ítéletével Blaski Józsefet életfogytig tartó börtönbüntetésre, Mansfeld Pétert életfogytig tartó börtönbüntetésre, Furka Lászlót 3 évi börtönbüntetésre, Bóna Rezsőt 8 évi börtönbüntetésre, Egei Attila Gáspárt 4 évi börtönbüntetésre, Holecz Istvánt 6 évi börtönbüntetésre ítélte.

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának Népbíróági Tanácsa az 1959. március 19. napján kelt T.Nbf.IV. 13/1959/3. számú ítéletével Budapesti Fővárosi Bíróság ítéletét akként változtatta meg, hogy Mansfeld Pétert a vele szemben megállapított bűntettek miatt halálbüntetésre ítélte, Bóna Rezső börtönbüntetésének mértékét 10 évre felemelte, továbbá Holecz István börtönbüntetésének mértékét 5 évre leszállította.

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága az 1990. április 20-án kelt NT.III.34/1990/5. számú határozatával Mansfeld Péter tekintetében mindkét ítéletet semmisnek nyilvánította, arra tekintettel, hogy a politikai, illetve a népfelkeléssel összefüggő bűncselekményeket az 1989. évi XXXVI. törvény 1. §-ában meghatározott időhatáron belül a köztörvényes bűncselekményeket pedig túlnyomórészt ugyancsak a népfelkeléssel összefüggésben, méltányolható körülmények között követte el.

Ezen iratokban arra vonatkozó adat, hogy a feljelentett Biszku Béla bármilyen módon beavatkozott volna a büntetőeljárásba, arról tájékoztatást kért vagy kapott volna, nem merült fel.

III.

Az eljárás során ugyancsak megtekintettük a Budapest Fővárosi Levéltárának kezelésében lévő BFL XXV. 4. a. 164/1957. jelszám alatt a Tóth Ilona Gizella és társai ügyével kapcsolatos iratanyagokat.

A Budapesti Fővárosi Bíróság a gyilkosság büntette és más bűncselekmények miatt Tóth Ilona Gizella és társai ellen B.VII. 164/1957. számon büntetőeljárást folytatott. Ennek során a bíróság az 1957. április 08. napján kelt 46. alszámú ítéletével Tóth Ilona Gizellát halálra, Gyöngyösi Miklóst halálra, Gönczi Ferencet halálra, Molnár Józsefet 8 hónapi börtönbüntetésre, Obersovszky Gyulát 3 évi börtönbüntetésre, Gáli Józsefet 1 évi börtönbüntetésre, Pribelszki Istvánt 6 hónapi börtönbüntetésre, Bagó Gyulát 6 hónapi börtönbüntetésre, Lukács Józsefet 8 évi börtönbüntetésre, Kovács Ferencet 10 évi börtönbüntetésre, Mátéffy Csaba Jánost 1 évi börtönbüntetésre ítélte.

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának Népbíróági Tanácsa az 1957. június 20-án kelt és ugyanakkor jogerőre emelkedett Nbf.III.5019/1957/96. alszámú ítéletével Tóth Ilona Gizella, Gyöngyösi Miklós, Gönczi Ferenc esetében az elsőfokú bíróság által kiszabott főbüntetést tekintette irányadónak, Obersovszky Gyulát és Gáli Józsefet halálra ítélte, egyben elrendelte vagyonuk elkobzását.

A Fővárosi Bíróság 2001. február 19. napján kelt, 9.B.56/2001/2. alszámú végzésével a Budapesti Fővárosi Bíróság 1957. április 8-án kelt B.VII.164/1957/46. alszámú Tóth Ilona Gizellával szemben hozott ítéletét, mely 1957. június 20-án a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának Népbíróági Tanácsa Nbf.III.5019/1957/96. alszámú ítéletével emelkedett jogerőre, semmisnek nyilvánította.

Ezen iratokban nem volt található arra vonatkozó adat, hogy a feljelentett Biszku Béla bármilyen módon beavatkozott volna a büntetőeljárásba.

Megjegyzendő még, hogy a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Elnökségi Tanácsa Eln.tan.B.törv.1491/1992/3. számú határozatában a Blaski József és társai ellen folyamatban volt ügyhöz hasonló ügyek vonatkozásában elvi iránymutatásként kimondta: azok a hivatalos személyek, akik „szabályosan kihirdetett jogszabály és rögtönítélő bírósági eljárást kezdeményező ügyészi vád alapján ilyen eljárást lefolytattak, halálos ítéletet hoztak, bűncselekményt nem követtek el.”

A Budapesti Nyomozó Ügyészség az alapügyben vizsgálta a feljelentésben Biszku Bélának tulajdonított szándékos emberölés, szándékos súlyos testi sértés, kényszervallatás, jogellenes fogvatartás és bűnpártolás megvalósulását. Ennek eredményeként vele szemben vádat emelt azon konkrét bűncselekmények tárgyában, melyekben Biszku Béla büntetőjogilag értékelhető, elkövetői magatartása megállapítható volt, a további nyomozás egyéb ilyen esetet nem tárt fel.

A nyomozás adatai, így a történelmi dokumentumok alapján kétségtelen, hogy Biszku Béla szovjet szervekkel kapcsolatot tartott fenn, ezen adatok alapján célja a Magyarországon 1948-49-ben létrejött társadalmi-politikai-gazdasági rendszer fenntartása, az országnak a Varsói Szerződés szövetségi rendszerében tartása volt. Nem állapítható meg, hogy a kapcsolatra Magyarország területi épségének megsértése, vagy nemzetközi jogalanyisága megszüntetése érdekében került volna sor, így e körülmény történelmi, politikai megítélés tárgyát képezheti.

Mindezekre tekintettel a beszerzett iratokban szereplő adatok alapján az elkülönített nyomozás tárgyában az eljárást bizonyítottság hiányában megszüntetem.

Míndez természetesen nyilvánvalóan nincs és nem is lehet kihatással a feljelentésben megjelölt cselekmények, események történelmi és társadalmi megítélésére.

Budapest, 2014. szeptember 26.

Dr. Ott István s.k.
főügyészségi ügyész
vezető ügyész

A kiadmány hitelélül:
Kiadó:

